

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Vedlevande skalbaggar Valle/Nordbillingen

Västra Götalands län 2011

Rapportnr: 2012:04

ISSN: 1403-168X

Redaktör: Niclas Franc, Naturcentrum AB

Foto omslag: Läderbagge *Osmoderma eremita* på grov ekstam vid betesmark i Lerhaga, juli 2011, Niklas Franc.

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Naturvårdsenheten

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer.

2011-12-15

Inventering av vedlevande skalbaggar i 10 områden i Valle härad/Nordbillingen, Västra Götaland 2011

På uppdrag åt Länsstyrelsen i Västra Götalands län har Naturcentrum AB genomfört en inventering av skalbaggar med fokus på vedlevande djur i 10 olika områden i Valle härad. Under sommaren inventerades området med hjälp av tre fönsterfällor i varje område. Resultaten visar att de flesta områdena har en trivial skalbaggsfauna trots att det finns relativt rikt med grova och ihåliga träd. Endast de mest öppna miljöerna hyste mer sällsynta arter. Intressantaste fyndet var Läderbagge som noterades i den öppna betesmarken vid Lerdala gård. Den huvudsakliga rekommendationen baserat på inventeringen är att öppna upp och åter börja hävda alla slutna lundartade miljöer.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

UPPDRAGSGIVARE OCH METODER	2
RESULTAT	5
SAMMANFATTNING	5
DELOMRÅDEN	6
HÖGSBÖLE ÄNGAR	6
LERDALA GÅRD	7
EAHAGEN	8
TORP	9
HÖJENTORP 1	10
HÖJENTORP 2 (FISKARETORPET)	11
MÅSJÖN	12
HÄRLINGSTORP	13
BRUNNSBO ÄNGAR	14
DISKUSSION	15
REFERENSER	17
BILAGA 1. ARTLISTA	18

Skalbaggsinventering Valle härad

UPPDRAGSGIVARE OCH METODER

Naturcentrum AB har på uppdrag åt Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomfört en inventering av skalbaggar på tio lokaler i Valle härad/Nordbillingen, Västra Götalands län (figur 1). I delområdet Eahagen, inventerades två dellokaler.

Inom inventeringsområdena har skalbaggar med fokus på vedlevande skalbaggar eftersökts med fönsterfällor. I varje område användes tre fönsterfällor som alla var placerade på grövre döda eller döende lövträd. Träden var främst ek och många av dem hade ihåligheter i stammarna. I tabell 1 finns koordinater för fällornas placering och det substrat fällorna var uppsatta på.

Alla skalbaggar som fångades i fällorna har bestämts till art. Fältarbete, sortering av fällmaterial och artbestämning har utförts av Niklas Franc, Naturcentrum AB. En del kortvingar har bestämts eller kontrollbestämts av Torbjörn Ramqvist, Sollentuna.

Fällorna sattes ut den 7:e juni och togs ner den 26:e augusti. Fällorna som användes var kombinerade fönster- och färgfällor (vita burkar). Placerade på dödvedsubstrat fångar de både vedlevande djur som attraheras av substratet och arter som lockas mer av färgen. Många vedlevande arter äter pollen i blommor som vuxna individer och detta gör att kombinationsfällor blir extra effektiva vid denna typ av inventeringar. I fällorna användes saltvatten (mättad lösning) för att bevara djuren och såpa för att minska ytspänningen.

Namnsättningen följer Dyntaxa: svensk Taxonomisk Databas.

Ansvarig handläggare: Niklas Franc, Naturcentrum AB

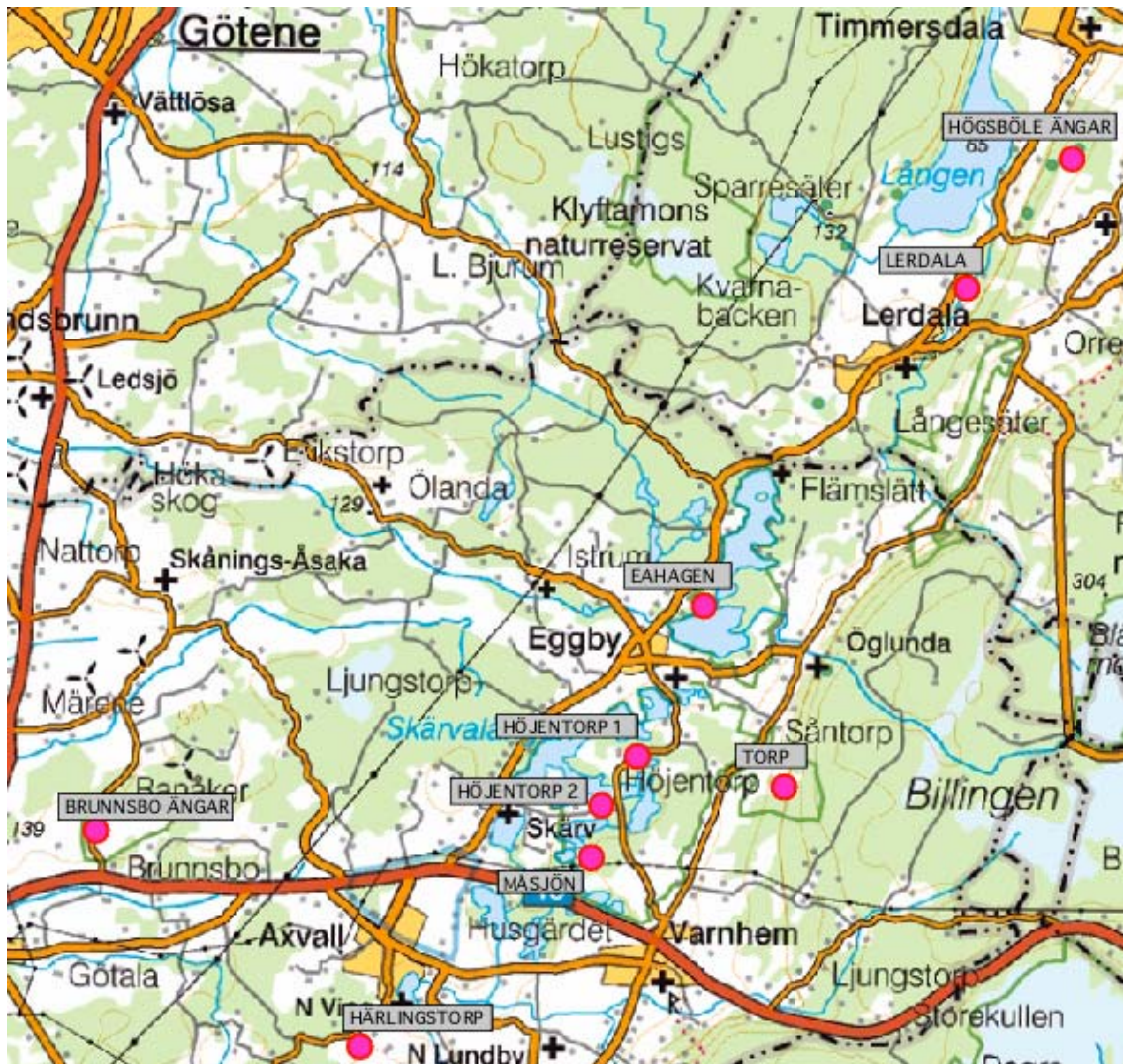
Fältarbete: Niklas Franc, Naturcentrum AB

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen Västra Götalands län

Uppdragsgivarens ombud: Jörel Holmberg

Framsida: Läderbagge *Osmoderma eremita* på grov ekstam vid betesmark i Lerhaga, juli 2011. Foto: Niklas Franc.

Naturcentrum AB 2011, Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund. Tel. 0303-726160. ncab@naturcentrum.se

Figur 1. Lokaler som ingått i skalbaggsinventeringen. Områdena inventerades med tre fönsterfällor per område, förutom i Eahagen som hade två deltor med tre fällor per yta.

Bild 1. Fönsterfälla på grov ihålig ekhögstubbe i Höjentorp 1.

Tabell 1. Koordinater och substrat för fällorna i inventeringen.

Område	X	Y	Substrat
Högsböle ängar	6489089	1381277	död barkfallen ek
Högsböle ängar	6489076	1381270	nydöd ask
Högsböle ängar	6489050	1381581	alm med död gren
Lerdala Gård	6486784	1379029	grov ihålig ek
Lerdala Gård	6486857	1379075	grov ek med litet hål
Lerdala Gård	6486892	1379102	grov ihålig ekhögstubbe
Eahagen	6481682	1374776	grov döende björk
Eahagen	6481657	1374683	död ihålig alm
Eahagen	6481615	1374736	grov död hasselstam
Eahagen	6481594	1374787	grov nydöd ek med hål
Eahagen	6481605	1374814	grov död ek barkfallen
Eahagen	6481662	1375042	björkhögstubbe + grov färsk lindlåga
Torp	6478412	1375659	grov ek, färsk ekgren nedanför
Torp	6478361	1375928	död barkfallen grov ek
Torp	6478371	1376041	grov död ek litet hål
Höjrentorp 1	6478903	1373605	eklåga fuktig blandskog
Höjrentorp 1	6478855	1373506	grov ihålig ekhögstubbe
Höjrentorp 1	6479239	1373953	grov solexponerad ek
Höjrentorp 2	6478346	1373048	grov spräckt död ihålig ek
Höjrentorp 2	6478422	1373089	färsk alhögstubbe grov eklåga bredvid
Höjrentorp 2	6478370	1373108	vitrotad grov eklåga i bryn
Måsjön	6477314	1372738	grov vitrotad eklåga
Måsjön	6477423	1372742	grov hålek
Måsjön	6477332	1372793	grov lind, nyfallen ek bredvid
Härlingstorp	6474406	1368907	grov ek med mindre hål
Härlingstorp	6474277	1369014	grov ek, döda grenar i krona/på mark
Härlingstorp	6474482	1369073	grov hålek med savflöde
Brunnsbo ängar	6478277	1364702	grov ek med hål
Brunnsbo ängar	6478219	1364803	grov död ek eklågor runt om
Brunnsbo ängar	6477597	1364803	grov nydöd ek

RESULTAT

Sammanfattning

Många av de undersökta lokalerna i studien är kraftigt igenväxta och har en lund- eller skogskarakaktär, snarare än att de är trädbärande betesmarker. Detta innebär att de är mörka, fuktiga och kalla och en sådan miljö är inte optimal för många av de hotade/rödlistade arterna bland vedlevande skalbaggar. Detta syns också i resultaten av studien där utfallet för de flesta lokalerna indikerar en relativt trivial skalbaggsfauna, trots att det i flera fall finns fina delmiljöer eller relativt fina substrat. En enda lokal sticker egentligen ut och uppvisar lite intressantare fauna och det är Lerdala gård. I denna öppna betesmark med grova ihåliga ekar finns både läderbagge NT och gulbent kamklobagge NT som är knutna till ihåliga träd. Ytterligare några områden har en öppnare karaktär, men träden i dessa områden är generellt lite för unga och har ännu inte utbildat värden som gynnar de sällsyntaste arterna eller så var tre fällor en alldeles för liten inventeringsinsats för att skapa en bra bild av området.

Skötsel

Ur entomologisk synpunkt skulle en skötselregim med uppöppnande av skogsmiljöerna och bete, för att upprätthålla öppenheten i både skogs- och ängsmarker, vara positivt. Även ekvetranisering i form av hålbildning skulle på sikt kunna ge ökade värden i de områden där andelen ihåliga träd är låg. Man bör ha ett landskapsperspektiv vid planeringen av helhetsområdet och målsättningen bör vara att skapa konnektivitet mellan öppna trädbärande områden så att dagens mer eller mindre isolerade populationer av de sällsyntaste arterna ingår i någon form av helhetspopulation. Detta är förmodligen det enklaste sättet att förhindra framtida artutdöenden.

Vid potentiella gallringar i alla berörda områden så spara gärna högstubbar och lågor av löv som på kort sikt kan stärka populationer av vedlevande skalbaggar. Skapande av rishögar med klenare veddimensioner, istället för flisning av materialet, är också en bra insats för att stärka populationerna av rödlistade och allmännare arter.

Bild 2. Öppet stående, grov och ihålig ekhögstubbe och grov eklåga i betesmarken vid Lerdala gård.

Delområden

Artsammanställningar för alla delområden finns i bilaga 1, längst bak i rapporten. De rikaste områdena med avseende på vedlevande arter var Lerdala (54 arter) och Brunnsbo ängar (53). Båda områdena består av relativt öppna trädbärande miljöer och har innehåller dessutom ihålliga äldre träd.

Högsböle ängar

Ängsmarkerna vid Högsböle är stora och varierar i öppenhet. Här finns grövre äldre ekar, hamlade askar och hasselbuskar som står öppet, men också fuktängsområden med ek, alm, och ask som fått växa igen med främst al.

Fällorna i Högsböle satt på en levande alm med död gren och grenhål, på en grov barkfallen ek och på en nydöd ask. Almen står relativt slutet och asken och eken står öppet.

Skalbaggar

Utfallet av fällorna för Högsböle ängar var ytterst skvalt. I området identifierades bara en rödlistad art. Det var kortvingen *Thiasophila inaquilina* NT som lever tillsammans med blanksvart trädmyra i ihålliga träd och stubbar. I övrigt noterades inga naturvårdsintressanta arter. Om detta bara är en effekt av för liten inventeringsinsats eller en verklig bild går endast att spekulera om.

De funna djuren indikerar dock att området har en relativt trivial skalbaggsfauna knuten till död och döende ved.

Rödlistade arter

Kortvingen *Thiasophila inaquilina* NT

Skötsel

Delar av området håller på att växa igen och detta är naturligtvis negativt för skalbaggsfaunan knuten till både träd och örter. På sikt (50-100 år) kan möjligen de slutna områdenas alsocklar och fuktängsmiljön ha blivit intressant för skalbaggar, men idag är det negativt för den lilla fauna som möjligen finns kvar. De öppna områdena är fina och många träd står gynnsamt med god solexponering.

Bild 3. Barkfallen ek med fönsterfälla i Högsböle.

Lerdala gård

Objektet vid Lerdala gård en liten öppen betesmark med några grova fristående ekar. Alla träden är ihåliga. En av ekarna har brutits av och den grova lågan ligger idag bredvid högstubben. Det finns i praktiken inga direkta efterföljare till de grova ekarna i betesmarken, men på andra sidan vägen i allén och runt gården finns både några grova träd och potentiella efterföljare.

Fällorna i Lerdala satt på en levande grov hålek med läderbaggespillning i, på en grov ek med mindre hålighet (bild 4) och på ekhögstubbe med den grova lågan bredvid (bild 2).

Skalbaggar

Skalbaggsfaunan i ekarna vid Lerdala gård är väldigt spännande med flera olika rödlistade hålträdsdjur. Här finns en liten population av Läderbagge *Osmoderma eremita* NT, gulbent kamklobagge *Allecula morio* NT, kolsvart kamklobagge *Prionychus ater* vars larver är en vanlig predator i mulmträd, orangevingad kamklobagge *Pseudocistela ceramboides*, kortvingen *Thaisophila inaquilina* (se föregående område) och svartbaggen *Eledona agricola* som främst lever i svaveltickor på äldre ekar. De tre fällorna var en lagom inventeringsinsats för ett så pass litet område.

Rödlistade arter

Läderbagge NT
Gulbent kamklobagge NT
kortvingen *Thaisophila inaquilina* NT

Skötsel

Området är öppet och ekarna står solbelyst. En optimal miljö för hålträdle-
vande arter vilket också märktes på artlistan. Viktigt att hävden bibehålls och att träden får fortsätta stå öppet. Av största vikt är att man på sikt säkerställer att det finns efterföljare i närområdet för de grova träden. Annars finns en risk att Läderbaggen i Lerdala försvinner precis som den gjort i Sparresäter.

Bild 4. Grov hålek med fönsterfälla vid Lerdala gård.

Eahagen

Eahagen är ett komplext område med olika miljötyper. Här finns öppna hagmarker med enstaka äldre öppet stående träd, det finns slutna lundmiljöer med äldre träd, täta ekplanteringar och yngre ekhagar med hög krontäckning.

Inventeringsuppdraget uppgav att två delområden skulle inventeras i Eahagen och här valdes dels en slutna lundmiljö och dels en öppnare hagmarksmiljö. I den slutna miljön placerades fällorna på en nydöd grov ek, en barkfallen grov ek och på en död hasselstam i en hasselbukett. I den öppnare miljön satt fällorna på en grov äldre ek, en nydöd almstam och på en björkhögstubbe bredvid en färsk lindlåga. De yngre miljöerna valdes bort för att de bedömdes vara mindre intressanta än de utvalda områdena.

Skalbaggar

I området noterades få naturvårdsintressanta arter. Mest spännande var ett fynd av mindre almsplintborre *Scolytus laevis*. Den noterades i de slutna miljöerna och är en av de arter som sprider almsjuka. I de öppna miljöerna var det främst bälgetingar som dominerade med ett 20-tal noteringar i fällan på alm. Den ena björkfällan slets kontinuerligt ner av betesdjuren i området och satt inte upp vid någon av tömningarna.

Rödlistade arter

-

Skötsel

Eahagens skalbaggsfauna knuten till döda, döende och ihåliga träd bedöms som trivial. Området är till stor del slutet eller igenväxande och det är ingen bra miljö för vedlevande skalbaggar.

Stora delar av de äldre miljöerna behöver glesas ur för att skapa mer ljusöppna och varmare miljöer. Samma sak gäller för de yngre miljöerna. För att grova ihåliga träd skall skapas på sikt måste miljöerna vara rejält öppna från början. Att skapa skogsekar ger mycket få Läderbaggmiljöer i framtiden.

Bild 5. Fönsterfälla på öppet stående död alm i Eahagen.

Torp

Torp är en lövskogsmiljö som bildats av att en tidigare ängs/betesmark fått växa igen. Här finns en del äldre grova ädellövträd, en hel del yngre ädellövträd och rikligt med hassel. Kron-täckningen i området är generellt mycket hög, men det finns undantag i form av luckor som huggits upp omkring en del av de äldre grova ekarna.

Fällorna i Torp satt på en levande ek med grov nedfallen gren, på en barkfallen ek (bild 6) och på en grov död ek i en glänta (hålek).

Skalbaggar

Skalbaggsfynden i Torp var få och föga naturvårdsintressanta. Här hittades inte mer än någon orangevingad kamklobagge som är knuten till äldre ihåliga träd men som hänger kvar länge i igenväxningssuccessioner och förmodligen klarar beskuggning bra och en ekbrunbagge *Hypulus quercinus* NT som lever i fuktiga gamla ekstubbar och lågor. Här finns även rikligt med arter av släktet *Anisotoma* och *Agathidium* som alla lever på slem-svampar. Denna typ av sammansättning på skalbaggsfaunan är typisk för slutna och igenväxande miljöer.

Bild 6. Grov barkfallen ek i Torp NR.

Rödlistade arter

Ekbrunbagge NT

Skötsel

Området är slutet och mörkt. För att skapa bättre förutsättningar för rödlistade och andra naturvårdsintressanta, vedlevande skalbaggar bör området öppnas upp kraftigt och bete eller återkommande slyröjningar inrättas i skötselplan.

Höjentorp 1

Höjentorp är en varierande helhet med både en del öppnare miljöer, men också en hög andel igenväxande trädmiljöer. Här finns dock en hel del bryn, en del öppna beten med grövre träd och allémiljöer. Spritt i området finns grova ekar och askar varav en del är riktigt grova och ihåliga.

Fällorna i Höjentorp satt på en grov fristående ek i betesmark (bild 7), på en grov ekhögstubbe i högrötsäng (bild 1) och på en grov eklåga i fuktig skogsmiljö

Skalbaggar

Höjentorp uppvisar en del naturvårdsintressanta arter som, ädelguldbagge *Gnorimus nobilis* NT, rödaxlad lundknäppare *Calambus bipustulatus* NT, rödpalpad rödrock *Ampedus hjorti* (tidigare NT), avlång flatbagge *Grynocharis oblonga* (tidigare NT) och orangevingad kamklobagge. Alla dessa arter är ovanliga och knutna till äldre död eller döende ved som till exempel finns i hålträdet.

Området som är stort kan förmodligen innehålla fler intressanta arter som inte fastnat i denna tre-fällors studie.

Rödlistade arter

Ädelguldbagge NT

Rödaxlad lundknäppare NT

Skötsel

Området har en del öppna miljöer med grövre träd som hävdas och i dessa områden finns även utrymme för en del efterföljare. De slutnare delarna bör gallras ur och grövre träd friställas liksom en del yngre efterföljare. Efter gallring bör även dessa områden hävdas, lämpligen med bete.

Bild 7. Grov ek med fönsterfälla i betesmark vid Höjentorp.

Höjentorp 2 (Fiskaretorpet)

Det andra delområdet i Höjentorp (Fiskaretorpet) är en sluten skogsmiljö med en del äldre grova träd av främst ek, som vuxit upp i en öppnare miljö. Idag har området en blandning av enstaka äldre grova träd, en del högvuxna ädellövträd och en yngre generation med al och björk. Krontäckningen är hög (närmare 100 %) och området mycket mörkt och murrigt.

Fällorna vid Fiskaretorpet satt på en grov äldre nydöd ek, på en grov vitrötad eklåga och på en färsk alhögstubbe med en grov färsk eklåga bredvid.

Skalbaggar

Trots en hel del naturvårdsintressanta substrat så tenderar skalbaggsfaunan i området att vara trivial. Sammansättningen är mycket lik flera av de andra mer slutna områdena i studien och få intressanta djur fångades i fällorna. En rödlistad art fastnade i en fälla och det var en gulhornad gaddbagge *Mordellistena variegata* NT. Arten är tidigare känd från Västergötland, men det finns mycket få moderna fynd. Arten är förmodligen förbisedd då den oftast uppträder i mer slutna lövskogsmiljöer där entomologer sällan rör sig.

Rödlistade arter

Gulhornad gaddbagge NT

Skötsel

Området är kraftigt igenvuxet och förutsättningarna för vedlevande skalbaggar är mindre bra. Kraftfulla gallringsåtgärder av yngre träd för att friställa de äldre grövre träden skulle på sikt kunna gynna de få naturvårdsintressanta arterna som finns kvar i området och i omgivningarna.

Bild 8. Grov knäckt hålek med fönsterfälla i området vid Fiskartorpet.

Måsjön

Måsjön är ett större lundartat område. Här finns grova träd av främst ek, alm och lind, men även inslag av andra lövträd. Området är mycket kuperat och bitvis fuktigt i svackorna. Den höga krontäckningen i området gör miljön kall och fuktig.

Fällorna i Måsjöområdet satt på en grov vitrötad eklåga i en ek-hassel-lund (bild 9), på en grövre ek med ett mindre hål och på en lind invid en färsk grövre eklåga.

Skalbaggar

Skalbaggarna som hittades i Måsjöområdet indikerar att här finns potential för intressanta arter. Tyvärr kunde inga riktigt naturvårdsintressanta arter utom ädelguldbagge påvisas och med tanke på igenväxningsgraden i området så är det tveksamt om området hyser några högre värden ur skalbaggesynpunkt. Bålgeting och bålgetingfuktbaggen var vanliga i området.

Rödlistade arter

Ädelguldbagge NT

Skötsel

Området är kraftigt igenvuxet. För att gynna entomologiska värden bör området huggas ur ordentligt. Äldre grova träd friställas till viss del och efterföljare friställas så att de kan utbilda värdefulla strukturer på sikt.

Bild 9. Fönsterfälla på grov vitrötad ek i lundmiljö vid Måsjön.

Härlingstorp

Härlingstorp är en gles trädbärande betesmark som domineras av ek. Träden har dock bara nått den ålder då de börjar utveckla biologiskt intressanta strukturer (ihåligheter och mulm). En del träd har mindre hål, men generellt sett har hålbildningsprocesserna precis startat.

Fällorna i Härlingstorp satt på en grov ek med ett mindre hål, på en grov ek med död ved i kronan och en död gren på marken bredvid trädet och den sista fällan satt på en ek med ett mindre hål och savflöde. Alla tre träden stod relativt öppet.

Skalbaggar

Fynden av skalbaggar i Härlingstorp indikerar en trivial fauna med inslag av mer naturvårdsintressanta arter. Här finns typiska arter för grövre ekar som tjuvbaggar inom släktet *Ptinus*, men här dök också en fin hålträdsart upp i form av stumpbaggen *Plegaderus caesus*. Denna art var tidigare rödlistad (NT 2000) och är ganska hårt knuten till äldre hålträd och det är ett gott tecken att den finns i området. En annan tidigare rödlistad art som dök upp var såghornad mjukbagge (NT 2000) *Prionocyphon serricornis*. Den utvecklas i fuktiga rot- och kvisthål i glesa lövmiljöer.

Vid första besöket studerades även faunan på blommande hagtornsbuskar. Hagtornsbuskar drar till sig en hel del vedlevande djur då dessa äter pollen och nektar som vuxna. Trots bra väder och fina buskar noterades inga intressanta arter.

Rödlistade arter

-

Skötsel

Området är generellt sett öppet och välskött. Tyvärr möjligen lite för välskött då det finns mycket få döda träd eller lågor. Möjligen så ”städas” man efterhand när träd faller eller dör av. Alternativ till sådan verksamhet är att man sparar död ved på ett ställe i form av en ”vedkyrkogård” som kan gynna den biologiska mångfalden. Området har mycket god potential att på sikt utbilda höga värden om man fortsätter att hålla det öppet via beteshävd.

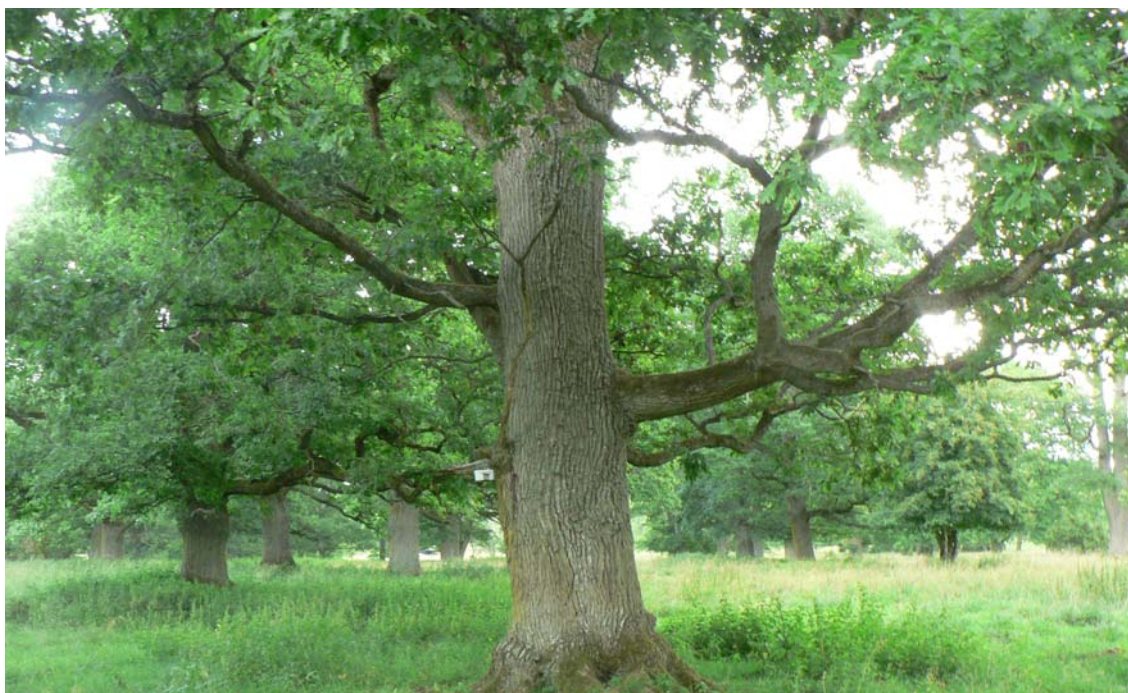

Bild 10. Grov ek med fönsterfälla vid mindre hål. Ekarna står glest och kommer förmodligen på sikt utveckla biologiskt värdefulla strukturer som ihåligheter med mulm och döda grenar i kronorna.

Brunnsbo ängar

Brunnsbo ängar är en mycket stor betesmark som är glest trädbevuxen med främst ek. Ekarna varierar från riktigt grova äldre ekar till yngre efterföljare. En stor andel av träden står öppett och en hel del har börjar eller har utvecklat ihåligheter. Det finns också i vissa delområden en del död ved i form av högstubbar och lågor.

Fällorna i Brunnsbo satt på en grov ekhögstubbe med grova eklågot runt om, på en medelgrov ek med mindre ihålighet och på en öppet stående nydöd ek.

Skalbaggar

Skalbaggsfynden i Brunnsbo motsvarade inte riktigt förväntningarna på området. Området är dock rikt på arter (58 arter) och var tillsammans med Lerdala (59 arter) de rikaste lokalerna. Här noterades dock flera naturvårdsintressanta arter som hålträdsarten *Nemadus colonoides*, den ovanliga fyrfläckad vedsavampbagge *Mycetophagus quadriguttatus* NT som lever under barken på främst äldre ekar, trägnagaren *Xyletinus longitarsis* VU som lever i ytveden på solexponerad död vitrötad ved (få moderna fynd i Västergötland) och hålträdsdjuren orangevingad och svart kamklobagge.

Strukturerna i området är fina och här finns god potential att området hyser fler naturvårdsintressanta arter. Området är ju mycket stort och denna inventeringen med tre fällor kan inte ses som en fullgod inventering av området.

Rödlistade arter

Fyrfläckad vedsvampbagge NT

Trägnagaren *Xyletinus longitarsis* VU

Skötsel

Området sköts bra och har en mycket trevlig öppenhet och en fin blandning av äldre, medelålders och yngre träd som alla står relativt glest och solbelyst. Bibehållen beteshävd och skydd av död ved kommer på sikt att accumulera intressanta biologiska strukturerna som ger förutsättningar för vedlevande insekter att leva i eller kolonisera i området.

Bild 11. Del av ekhagen vid Brunnsbo ängar. Ekarna står glest och död ved och ihåligheter i levande träd ackumuleras med åren.

DISKUSSION

Metodik

Denna studie kan inte ses som mer än en översiktlig screening av skalbaggsfaunan i de inventerade områdena. Flera av områdena är alldeles för stora och har för många intressanta trädobjekt för att tre fällor ska ge en rättvisande bild av områdenas värden.

Det enda område som kan ses som fullgott inventerat är betesmarken vid Lerdala gård. Där finns ju dock trädmiljöerna runt gården som skulle kunna innehålla ytterligare arter av intresse.

På Länsstyrelsen i Östergötland där man inventerat vedlevande skalbaggar i ekmiljöer under ett par decenniers tid har man som standardmetod att använda åtta fällor (blandat mulmfällor och fönsterfällor) per område i mindre områden och upp till det dubbla i större områden (Antonsson muntligen). En sådan metod ger en mycket bättre helhetsbild av värden i ett område och minskar dessutom slumpmässigheten som kommer av att bara ha tre fällor (en fälla förstörd av djur minskar totala inventeringsatsen fort). Mulmfällor kompletterar dessutom fönsterfällor och ger ett bättre utfall för de sällsyntare hålträdsarterna.

Även den sena igångsättningen av projektet där fällorna inte kom ut förrän i början på juni kan ha inneburit att intressanta arter missades. Detta gäller främst inom familjerna knäppare där det finns många hålträdslevande arter som är aktiva tidigt på säsongen och likaså inom familjen långhorningar. Vid framtida inventeringsinsatser rekommenderas att fällor bör komma ut i början på maj. Detta blir självklart extra viktigt år då perioden april-maj är varmare än normalt.

Skalbaggar och områdets värden

De inventeringsobjekt i området som har högst entomologiska värden är de öppnare miljöerna. Detta resultat är i direkt överensstämmelse med den gängse uppfattningen hos entomologer och forskare att de rödlistade arterna i stor utsträckning gynnas av varma miljöer och solexponerad död ved (Samuelsson & Ingelög 1996; Jonsell, Weslien & Ehnström 1998; Ranius & Jansson 2000; Franc & Götmark 2008).

Ett framtida arbete fokuserat på att öppna upp landskapet (inventeringsområdet) och återskapa större helheter med öppna miljöer och efterföljare för de få kvarvarande grova träden, kan på sikt rädda de sällsyntaste arter och samtidigt skapa förutsättningar för många andra. En fortsatt skötsel med en långsam eller snabbare igenväxning liknande det som skett under det sista århundradet kommer fortsätta utarma skalbaggsfaunan knuten till grövre och ihåliga träd och på sikt kommer vi bara ha skogsarter kvar. Detta gäller självklart inte bara för skalbaggar knutna till ved utan alla arter (kärleväxter, svampar, lavar, insekter) som är knutna till ett mer öppet historiskt odlingslandskap.

REFERENSER

Antonsson, Kjell. 2012-12-14. Telefonsamtal. Länsstyrelsen Östergötland.

ArtDatabanken: <http://www.artdatabanken.se>

Artportalen: <http://www.artportalen.se/bugs/default.asp>

Franc, N och Götmark, F. 2008. Openness in management: Hands-off vs partial cutting in conservation forests, and the response of beetles. *Biological Conservation* 141 (2008) 2310–2321.

Gärdenfors, U. (ed.) 2010: *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Jonsell, M., Weslien, J. och Ehnström, B. 1998. Substrate requirements of red-listed saproxylic invertebrates in Sweden. *Biodiversity and Conservation* 7:749-764.

Ranius, T. och Jansson, N. 2000. The influence of forest regrowth, original canopy cover and tree size on saproxylic beetles associated with old oaks. *Biological Conservation* 95:85-94.

Samuelsson, J. & Ingelög, T. 1996. Den levande döda veden – bevarande och nyskapande i naturen. ArtDatabanken, Uppsala.

BILAGA 1. ARTLISTA

Art	Familj	Kommentar	Lokal										
			Brunnebo- ängar	Härlings- torp	Måsjön	Höjen- torp 2	Höjen- torp 1	Torp	Eahagen	Lerdala gård	Högsböle ängar		
Anidorus nigrinus	Aderidae											1	
Euglenes oculatus	Aderidae		1		1							2	
Anobium punctatum	Anobiidae											1	
Dorcatoma chrysomelina	Anobiidae		2	2	2	2	2	2	2			5	
Dorcatoma dresdensis	Anobiidae		2									1	
Dorcatoma flavicornis	Anobiidae		1										
Dorcatoma robusta	Anobiidae										2		
Hadrobregmus pertinax	Anobiidae						1						
Hedobia imperialis	Anobiidae										1		
Ptinus fur	Anobiidae											1	
Ptinus rufipes	Anobiidae		3	3	2	1	2	2	1	2	3	3	4
Ptinus subpillosus	Anobiidae		4	6	1				3	3	3	4	
Ptinus villiger	Anobiidae		1	1					1				
Xestobium rufovillosum	Anobiidae								1				
Xyletinus longitarsis	Anobiidae	VU	1										
Anthrribus nebulosus	Anthrribidae			1									
Choerades marginatus	Asilidae		1										
Tolmerus cingulatus	Asilidae											1	
Neoitamus cyanurus	Asilidae										1		
Tolmerus cingulatus	Asilidae											1	
Cantharis nigricans	Cantharidae		1	1		1				2			
Cantharis pellucida	Cantharidae								1				
Malthinus punctatus	Cantharidae											1	
Malthinus frontalis	Cantharidae			1									
Malthodes marginatus	Cantharidae									1			
Rhagonycha testacea	Cantharidae								1			1	
Bembidion lampros	Carabidae												1
Carabus violaceus	Carabidae										1		
Nebria brevicollis	Carabidae				1								
Ophonus rufibarbis	Carabidae											2	
Pterostichus melanarius	Carabidae										1		
Alosterna tabacicolor	Cerambycidae		2	1	1	2			2	1			
Dinoptera collaris	Cerambycidae									1			
Grammoptera ruficornis	Cerambycidae					1							
Leptura quadrifasciata	Cerambycidae		1							1			
Oxymirus cursor	Cerambycidae					1							
Phymatodes testaceus	Cerambycidae		1	1									
Rhagium mordax	Cerambycidae		1			1					3		
Stictoleptura maculicornis	Cerambycidae			1							1		
Cerylon ferrugineum	Cerylonidae		1	1		1	1	2	2				
Cerylon histeroideus	Cerylonidae		1			1						1	
Trichrysis cyanea	Chrysididae		1									1	1
Chrysis equestris	Chrysididae											1	
Aphthona euphorbiae	Chrysomelidae		1	1									
Cryptocephalus pusillus	Chrysomelidae					1							
Gastrophysa polygoni	Chrysomelidae									1			
Cis boleti	Ciidae								1				
Cis fagi	Ciidae					1						3	
Korynetes caeruleus	Cleridae								2			2	
Adalia decempunctata	Coccinellidae								1			1	
Orthoperus brunniipes	Corylophidae					1							
Antherophagus nigricornis	Cryptophagidae								1				
Atomaria morio	Cryptophagidae		1										
Cryptophagus dentatus	Cryptophagidae					1				1			
Cryptophagus denticulatus	Cryptophagidae											1	
Cryptophagus micaceus	Cryptophagidae	knuten till bälgeting?		3	3	1	2			1	3		
Cryptophagus populi	Cryptophagidae						1			1			
Cryptophagus pallidus	Cryptophagidae		1			1							
Cryptophagus scanicus	Cryptophagidae		1		1					1			
Anthonomus rectirostris	Curculionidae												2
Barynotus obscurus	Curculionidae								1				
Curculio venosus	Curculionidae									1			
Dorytomus taeniatus	Curculionidae						1						
Hylesinus crenatus	Curculionidae												1
Hylesinus fraxini	Curculionidae						1						
Phyllobius argentatus	Curculionidae		1		1	1							
Phyllobius oblongus	Curculionidae				1								1
Pityogenes bidentatus	Curculionidae						1						
Pityogenes chalcographus	Curculionidae		1				1			1	1		
Rhynchaenus pilosus	Curculionidae			1									
Rhynchaenus signifer	Curculionidae		1										
Scolytus intricatus	Curculionidae		1	1							2		
Scolytus laevis	Curculionidae	sprider almsjuka									2		

Fortsättning nästa sida

Insektsinventering – skalbaggar i Valle härad, Västra Götaland 2011

Art	Familj	Kommentar	Brunnebo- ängar	Härings- torp	Måsjön	Fiskar- torpet	Höjen- torp	Torp	Eahagen	Lerdala gård	Högsböle ängar
<i>Strophosoma capitatum</i>	Curculionidae			4					1		
<i>Anthrenus museorum</i>	Dermestidae		1						1	3	3
<i>Anthrenus pimpinellae</i>	Dermestidae									2	
<i>Ctesias serra</i>	Dermestidae		1	1							
<i>Megatoma undata</i>	Dermestidae		1								
<i>Ampedus hjorti</i>	Elateridae	hålträdsart, tidigare NT					1				
<i>Ampedus pomorum</i>	Elateridae									1	
<i>Athous haemorrhoidalis</i>	Elateridae			3	1					1	
<i>Athous subfuscus</i>	Elateridae			1							
<i>Athous vittatus</i>	Elateridae				1			2			
<i>Calambus bipustulatus</i>	Elateridae	NT					1				
<i>Dalopius marginatus</i>	Elateridae									1	
<i>Melanotus villosus</i>	Elateridae		1								
<i>Endomychus coccineus</i>	Endomychidae					1					
<i>Dacne bipustulata</i>	Erotylidae					1				4	1
<i>Triplax russica</i>	Erotylidae		1	1							
<i>Hylis olexai</i>	Eucnemidae										1
<i>Microrhagus pygmaeus</i>	Eucnemidae					1		2			
<i>Carcinops pumilio</i>	Histeridae									1	
<i>Gnathoncus buyssoni</i>	Histeridae		1								
<i>Plegaderus caesus</i>	Histeridae	hålträdsart		1							
<i>Aridius nodifer</i>	Latridiidae									1	
<i>Corticaria longicollis</i>	Latridiidae		1								
<i>Corticarina fuscula</i>	Latridiidae		1								
<i>Corticaria gibbosa</i>	Latridiidae		2		1					1	
<i>Enicmus fungicola</i>	Latridiidae		2			1			1	3	
<i>Latridius hirtus</i>	Latridiidae								2		
<i>Enicmus rugosus</i>	Latridiidae		1		1	4			2	4	
<i>Enicmus testaceus</i>	Latridiidae					2	1				
<i>Agathidium atrum</i>	Leiodidae							1			
<i>Agathidium badium</i>	Leiodidae						1				
<i>Agathidium confusum</i>	Leiodidae							1			
<i>Agathidium nigripenne</i>	Leiodidae				1			2			
<i>Agathidium seminulum</i>	Leiodidae						1				
<i>Agathidium varians</i>	Leiodidae								1		
<i>Anisotoma castanea</i>	Leiodidae							3			
<i>Anisotoma humeralis</i>	Leiodidae		3			4	3	2	5	3	
<i>Anisotoma orbicularis</i>	Leiodidae							2			
<i>Nemadus colonoides</i>	Leiodidae	hålträdsart	1								
<i>Prionocyphon serricornis</i>	Leiodidae			1							
<i>Sinodendron cylindricum</i>	Lucanidae				1		1		1	1	1
<i>Hypulus quercinus</i>	Melandryidae	NT						1			
<i>Orchesia micans</i>	Melandryidae					2					
<i>Orchesia undulata</i>	Melandryidae		1								
<i>Dasytes cyaneus</i>	Melyridae									1	
<i>Dasytes fuscus</i>	Melyridae						1				
<i>Dasytes niger</i>	Melyridae		1								
<i>Dasytes obscurus</i>	Melyridae										1
<i>Dasytes plumbeus</i>	Melyridae		2			2	1			2	1
<i>Malachius bipustulatus</i>	Melyridae										1
<i>Rhizophagus dispar</i>	Monotomidae		1		1				2		
<i>Mordellistena variegata</i>	Mordellidae	NT				1					
<i>Mycetophagus populi</i>	Mycetophagidae								1		
<i>Mycetophagus quadriguttatus</i>	Mycetophagidae	NT	1								
<i>Triphyllus bicolor</i>	Mycetophagidae				2	2	1	2	1		1
<i>Cryptarcha strigata</i>	Nitidulidae		1								
<i>Cychramus luteus</i>	Nitidulidae							1			
<i>Epuraea boreella</i>	Nitidulidae					1					
<i>Epuraea guttata</i>	Nitidulidae		1								
<i>Epuraea marseuli</i>	Nitidulidae							1	1		
<i>Epuraea neglecta</i>	Nitidulidae					1					
<i>Glischrochilus hortensis</i>	Nitidulidae									1	
<i>Ipidia binotata</i>	Nitidulidae	NT								1	
<i>Meligethes aeneus</i>	Nitidulidae			1	1	1	2	1	2	1	1
<i>Soronia grisea</i>	Nitidulidae									2	
<i>Orsodacne cerasi</i>	Orsodacnidae					1					
<i>Pyrochroa coccinea</i>	Pyrochroidae									1	
<i>Schizotus pectinicornis</i>	Pyrochroidae					1					
<i>Salpingus planirostris</i>	Salpingidae								1		
<i>Salpingus ruficollis</i>	Salpingidae		1	1	1				2		
<i>Gnorimus nobilis</i>	Scarabaeidae	NT			1		1				
<i>Osmoderma eremita</i>	Scarabaeidae	NT, hålträdsart								1	
<i>Serica brunnea</i>	Scarabaeidae			1				1	1		
<i>Cyphon coarctatus</i>	Scirtidae		1	2	2		1	1	2	2	
<i>Cyphon padi</i>	Scirtidae				1						
<i>Microcara testacea</i>	Scirtidae						1				
<i>Anaspis frontalis</i>	Scraptiidae					2			1		1
<i>Anaspis rufilabris</i>	Scraptiidae		3	4	1	1	2	3	3		1
<i>Anaspis thoracica</i>	Scraptiidae		1			1		1	1	2	
<i>Scraptia testacea</i>	Scraptiidae									1	
<i>Nicrophorus humator</i>	Silphidae								1		
<i>Nicrophorus investigator</i>	Silphidae										1

Fortsättning nästa sida

Insektsinventering – skalbaggar i Valle härad, Västra Götaland 2011

Art	Familj	Kommentar	Brunnebo- ängar	Härtings- torp	Måsjön	Fiskar- torpet	Höjen- torp	Torp	Eahagen	Lerdala gård	Högsböle ängar
Aspidiphorus orbiculatus	Sphindidae				1		1	2			
Sphindus dubius	Sphindidae									1	
Aleochara bipustulata	Staphylinidae					1			1		
Aloconota gregaria	Staphylinidae					1	1				
Amischa analis	Staphylinidae			1		1			1		
Atheta crassicornis	Staphylinidae								1		
Atheta flavipes	Staphylinidae								1		
Atheta fungi	Staphylinidae			1		2					2
Atheta glabricula	Staphylinidae										1
Atheta harwoodi	Staphylinidae							2	4	1	6
Atheta nigricornis	Staphylinidae		3	1	2					1	
Atheta orbata	Staphylinidae						4				
Bibloporus bicolor	Staphylinidae				1		1				
Bibloporus minutus	Staphylinidae					1					
Bisnius fimetarius	Staphylinidae									1	
Bisnius subuliformis	Staphylinidae										1
Bolitobius castaneus	Staphylinidae										1
Euplectus bescidicus	Staphylinidae				1				1		
Euplectus karstenii	Staphylinidae		1		1						
Euplectus mutator	Staphylinidae				1						
Euplectus mutator	Staphylinidae		1						2	1	
Euplectus nanus	Staphylinidae				1						
Euplectus piceus	Staphylinidae				1						
Euplectus piceus	Staphylinidae						1				
Euplectus signatus	Staphylinidae				1						
Eusphalerum luteum	Staphylinidae				1					2	
Gabrius splendidulus	Staphylinidae		1								1
Hapalaraea pygmaea	Staphylinidae								1		
Haploglossa gentilis	Staphylinidae		3								1
Haploglossa marginalis	Staphylinidae		4								
Haploglossa villosula	Staphylinidae		1		2		1				1
Haploglossa villosula	Staphylinidae		2	2	2	1	2	1	5		1
Homalota plana	Staphylinidae		2	3	2					1	1
Lordithon lunulatus	Staphylinidae							1	2		
Microscydmus minimus	Staphylinidae								1		
Oxyptoda arborea	Staphylinidae				2						
Oxytelus laqueatus	Staphylinidae					1					
Philhygra elongatula	Staphylinidae										1
Phloeopora testacea	Staphylinidae						1			3	
Phloeostiba lapponica	Staphylinidae								1		
Phyllodrepa ioptera	Staphylinidae			1			1				
Phyllodrepa ioptera	Staphylinidae				1						
Placusa complanata	Staphylinidae										1
Quedius maurus	Staphylinidae					1					
Quedius mesomelinus	Staphylinidae		2	3	1		1	2	1	1	1
Quedius xanthopus	Staphylinidae			1	1	1		2	1		
Scaphisoma agaricinum	Staphylinidae					1	1			1	1
Sepedophilus testaceus	Staphylinidae										1
Tachinus fimetarius	Staphylinidae		1	1							
Tachyporus hypnorum	Staphylinidae						1				
Tachyporus solutus	Staphylinidae			1							
Thiasophila inquilina	Staphylinidae	NT, hålträds L. fuliginosus									1
Tinotus morion	Staphylinidae						2				
Xylodromus depressus	Staphylinidae										1
Xylostiba monilicornis	Staphylinidae							1			
Ferdinanda cuprea	Syrphidae							1			1
Allecula morio	Tenebrionidae	NT									3
Eledona agricola	Tenebrionidae	äldre ek, svavelticka									1
Lagria hirta	Tenebrionidae					2					
Mycetochara linearis	Tenebrionidae						1				1
Palorus depressus	Tenebrionidae		1								
Prionychus ater	Tenebrionidae	hålträdsart	1		1						1
Pseudocistela ceramboides	Tenebrionidae	hålträdsart	1	1	1		2				3
Trixagus dermestoides	Throscidae			1			1		3		1
Grynocharis oblonga	Trogossitidae	hålträdsart?					1				
Vespa crabro	Vespidae	hålträdsart	2	1	3				2		1
Synchita humeralis	Zopheridae								1		
Antal arter			59	34	41	49	38	32	53	67	23
Vedlevande arter			53	28	35	43	33	29	49	54	22

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN